

ALGEMENE HANDLEIDING

Inleiding

Wat leuk dat je de Denkballedes hebt aangeschaft. Denkballedes zijn videolessen om een filosofisch gesprek mee te starten. In de lessen is er naast filosofie ook aandacht voor muziek en literatuur.

Denkballedes bestaan uit een muzikale vertelling van een dierenverhaal van Toon Tellegen door muzikant en performer Floor Wittink. Na de vertelling volgt steeds een filosofische overpeinzing van filosofiejuf Fabien van der Ham. De bedoeling is dat kinderen door het verhaal en de vragen van de filosofiejuf in een prettig filosofische verwarring raken, zodat ze zich open kunnen stellen voor nieuwe gedachten.

Na het gezamenlijk kijken van de video kun je met behulp van de vragen op het vragenblad met de kinderen gaan filosoferen. Je kunt de les afsluiten door de kinderen het bijbehorende doeblad te laten maken.

Kinderen uit groep 3 en 4 hebben bij het maken van het doeblad instructie nodig. Vanaf ongeveer groep 5 kunnen kinderen deze zonder begeleiding maken.

Zelfstandig werken

Vanaf groep 5 kunnen kinderen indien gewenst helemaal zelfstandig met de Denkballedes aan de slag. Je kunt de kinderen bijvoorbeeld met een groepje aan het werk zetten. Ze kunnen dan de video op een iPad of tablet bekijken, samen denken over de vragen van het vragenblad en vervolgens het doeblad maken. Je kunt ook heel goed een kind alleen laten werken met de Denkballedes.

Docentenhandleiding met lesplan per videoles

Bij elke videoles vind je een docentenhandleiding. Hierin staat beschreven hoe je de filosofieles kunt geven. De lessen zijn volgens een vast stramien opgebouwd en bevatten steeds deze stappen:

1. Bekijken van de muzikale vertelling van Floor
2. Napraten over de muzikale vertelling
3. Bekijken van de filosofische overpeinzing van filosofiejuf Fabien
4. Napraten over die filosofische overpeinzing
5. Filosofisch gesprek met de kinderen met behulp van de vragenkaartjes
6. Verwerking met behulp van het doeblad

Enkele dagen later:

7. Tweede keer bekijken van de muzikale vertelling
8. Reflecteren op de inzichten die de vorige keer zijn opgedaan
9. Delen van het literatuur- en muziekweetje

ALGEMENE HANDLEIDING

Kerdoelen

Het doeblad bevat vaak een creatieve opdracht waarbij het kind iets moet tekenen of schrijven. Bij deze opdracht reflecteert het kind ook op zichzelf.

Door het literatuur- en muziekweetje geef je nog een extra verdieping aan de lessen. In het literatuurweetje wordt iets verteld over het werk van Toon Tellegen. In het muziekweetje wordt iets verteld over de componist van de gebruikte muziek.

Op deze manier raakt de les diverse punten uit de kerndoelen van het basisonderwijs:

- Nederlands mondeling onderwijs
- Nederlands schriftelijk onderwijs
- Oriëntatie op jezelf en de wereld (mens en samenleving)
- Kunstzinnige oriëntatie.

Het filosofische gesprek

Een belangrijk onderdeel van de les is het filosofische gesprek. Filosoferen is niet moeilijk, maar het is soms wel even wennen, want als volwassene mag je nu eens niet je mening geven. Het gaat om het denken van de kinderen en om hun antwoorden. Het gaat om vragen waarop geen goed of fout antwoord te geven is. Laat daarom vooral tijdens het gesprek je eigen ideeën los. Het enige wat jij als begeleider mag doen, is vragen stellen en beurten geven. Het zal beslist mooie gesprekken opleveren.

Het is wel belangrijk dat de kinderen steeds argumenten geven bij hun antwoorden. Dit kun je stimuleren met doorvraagvragen als:

- Hoe weet je dat?
- Wie bepaalt dat?
- Zou het ook anders kunnen zitten?
- Is dat altijd zo?
- Kun je een voorbeeld geven?
- Bestaat daar een regel voor?

Als filosoferen nieuw voor je is, dan is het handig om je in te lezen met deze artikelen op onze site.

Gratis mini-cursus filosoferen met kinderen

www.filosovaardig.nl/mini-cursus

Waarom zou ik gaan filosoferen met kinderen?

www.filosovaardig.nl/blog/waarom-filosoferen-met-kinderen/

Kritisch denken door te filosoferen

www.filosovaardig.nl/blog/filosoferen-is-kritisch-denken/

Wat is een filosofische vraag?

www.filosovaardig.nl/blog/filosofeertips/wat-is-een-filosofische-vraag/

ALGEMENE HANDLEIDING

Blad 3 van 4

Toon Tellegen

In de Denkballedes worden dierenverhalen van Toon Tellegen voorgedragen. De dierenverhalen zijn erg geschikt als start voor een filosofisch gesprek. In elk verhaal zaait de schrijver wel enige filosofische verwarring. Hij zet de lezer steeds opnieuw aan het denken over dingen die vanzelfsprekend lijken, maar het toch niet zijn. En dat is precies wat filosoferen is: het vanzelfsprekende bevragen.

De gebruikte verhalen komen uit het boek 'Misschien wisten zij alles'. De verhalen hebben in het boek over het algemeen geen titel, maar dragen in de Denkballedes een titel in de vorm van een vraag. Je hoeft het boek overigens niet zelf te hebben, want de verhalen worden dus voorgedragen in de videoles.

Dit zijn de titels:

- Wat is missen?
- Mag je zijn wie je bent?
- Weet jij eigenlijk wel zeker dat jij een mens bent?
- Bestaat dat: niets weten?
- Kan een taart zomaar ontstaan?

Over de muzikale verteller Floor Wittink

In 2002 behaalde Floor Wittink haar Masters diploma klassiek saxofoon. Na haar studie speelde zij in vele projecten, variërend van kamermuziek en symfonische muziek tot muziektheater.

Momenteel speelt zij haar vertelconcert *Misschien wisten zij alles* waarin verhalen van Toon Tellegen en klassieke muziek gecombineerd worden. Floor vertelt deze verhalen met groot inlevingsvermogen en begeleidt zichzelf op piano en saxofoon.

Floor heeft daarnaast Spelen vanuit je hart opgericht en het gelijknamige e-boek geschreven met praktische tips voor amateurmusici. Zij geeft ook workshops en lezingen over dit onderwerp.

www.floorwittink.nl | www.spelenvanuitjehart.nl | www.desaxschool.nl

Over filosofiejuf Fabien van der Ham

Fabien van der Ham is gespecialiseerd in filosoferen met kinderen en ontwikkelt les- en spelmaterialen. Fabien: 'Hoe je denkt is wie je bent. Toch besteden we weinig aandacht aan het denken van kinderen. We leren ze vooral wat ze moeten denken en wat sociaal wenselijk is, als een regel die je uit je hoofd moet leren. Het gevaar is dat het kind zich daardoor niet gezien voelt, want hij heeft natuurlijk ook andere ideeën over deze regels. Aandacht voor je denken is aandacht voor jou. Daarom ontwikkel ik educatieve materialen waarbij de aandacht wel móet gaan naar het authentieke en autonome denken van kinderen en dus naar het kind zelf.'

www.filosovaardig.nl

ALGEMENE HANDLEIDING

Blad 4 van 4

Colofon

© 2020

Producent: Filosovaardig.nl

Aan deze productie werkten mee:**Idee en muzikale vertelling**

- Floor Wittink

Intro

- Animatie: Pieter van Dijken
- Tune: Floor Wittink
- Illustraties: Fabien van der Ham

Video's

- Video opnames filosofische overpeinzing: Willem Wiers, www.jouwschoolfilm.nl
- Video opnames muzikale vertelling: Martine Nijenhuis
- Montage: Willem Wiers, www.jouwschoolfilm.nl

Lesmateriaal

- Ontwikkeld door Fabien van der Ham
- Vormgeving: Waldemar van den Hof
- Vragentechniek rondom het napraten over het verhaal van Toon Tellegen is gebaseerd op de *Vertel eens* - methode van Adain Chambers

